

**SVET
EVROPSKE UNIJE**

**Bruselj, 3. decembra 2007 (25.01)
(OR. en)**

16031/07

LIMITE

COHOM 121

OPOMBA

od:	Delovna skupina za človekove pravice
za:	Politični in varnostni odbor
Zadeva:	Smernice EU za uveljavljanje in varstvo otrokovih pravic

I Uvod

1. Konvencija o otrokovih pravicah je najširše ratificirana pogodba s področja človekovih pravic v zgodovini. Konvencija in izbirna protokola k tej konvenciji vključujejo celovit sklop pravno zavezujočih mednarodnih norm za uveljavljanje in varstvo otrokovih pravic. Ti instrumenti so – skupaj z drugimi mednarodnimi in regionalnimi normami za varstvo otrokovih pravic, med drugim tudi s tistimi, ki jih je sprejel Svet Evrope – trden temelj za uveljavljanje človekovih pravic vseh otrok, brez kakršne koli diskriminacije, ter za uresničevanje in spremljanje napredka na področju uveljavljanja otrokovih pravic.

2. Na posebnem zasedanju ZN maja 2002, posvečenemu uveljavljanju pravic otrok (UNGASS), so bile sprejete dodatne mednarodne zaveze za uveljavljanje in varstvo pravic otrok, v okviru katerih je bila določena časovno omejena strategija za uresničevanje in spremljanje napredka. Voditelji držav in vlad so se leta 2002 z deklaracijo UNGASS in akcijskim načrtom "Svet po meri otrok" zavezali k pospeševanju uveljavljanja otrokovih pravic po vsem svetu ter k uresničevanju dogovorjenih ciljev, strategij in ukrepov.
- Poleg tega so bili na svetovni ravni sprejeti Deklaracija tisočletja in Razvojni cilji tisočletja, ki se neposredno nanašajo na otrokove pravice. Pomen teh ciljev je bil ponovno poudarjen v zaključnem dokumentu srečanja na svetovnem vrhu leta 2005.
3. Na ravni EU obstaja čvrst regionalni okvir za uveljavljanje in varstvo človekovih pravic v okviru splošne zunanje politike na področju človekovih pravic, to so smernice na področju človekovih pravic, ki zajemajo tudi otrokove pravice. EU si že več let prizadeva podpreti uveljavljanje otrokovih pravic z večstranskimi ukrepi; med njimi so najpomembnejši naslednji:
- izvajanje smernic Sveta EU o otrocih v oboroženih spopadih iz leta 2003;
 - ozaveščanje tretjih držav, zlasti v političnem dialogu, o pravicah otrok;
 - financiranje, zlasti v okviru Evropske pobude za demokracijo in človekove pravice (EIDHR), projektov za uveljavljanje in varstvo otrokovih pravic;
 - spremljanje napredka pri pospeševanju uveljavljanja otrokovih pravic v procesu širitve in podpora reformi zaščite otrok v državah kandidatkah in potencialnih državah kandidatkah;

- vsakoletno pokroviteljstvo EU, skupaj z državami Latinske Amerike, nad resolucijo o otrokovih pravicah v okviru Združenih narodov in redno pozivanje držav k podpisu, ratifikaciji in izvajanju Konvencije o otrokovih pravicah in izbirnih protokolov k tej konvenciji;
- podpora prizadevanjem pristojnih mednarodnih in regionalnih akterjev na področju uveljavljanja otrokovih pravic, zlasti prizadevanjem generalnega sekretarja ZN, Varnostnega sveta ZN, organov za spremljanje izvajanja pogodb ZN, zlasti Odbora za otrokove pravice ter posebnih postopkov in mehanizmov ZN, ustreznih organizacij ZN, zlasti UNICEF, OHCHR, ILO, WHO in UNFPA, ter regionalnih mehanizmov, zlasti Sveta Evrope, OVSE, Evropske mreže varuhov otrokovih pravic in organizacij civilne družbe;
- *"Evropsko soglasje o razvoju"*, v okviru razvojne politike EU, ki vključuje spoštovanje otrokovih pravic v državah članicah; dokument se sklicuje na najpomembnejše mednarodne okvire o človekovih pravicah in razvojne cilje tisočletja.
Prizadevanja ES temeljijo na trojnem pristopu in se nanašajo na (i) posebna vprašanja, kot so nasilje nad otroki, otroci kot žrtve v oboroženih spopadih, trgovina z otroki ipd., (ii) otrokove pravice in potrebe glede izobraževanja in zdravstvenega varstva ter (iii) intenzivnejše vključevanje otrokovih pravic kot medsektorskega vprašanja v vse programe in projekte, ki jih financira ES.
V navodilih za izvajanje te politike in smernicah ES za vključevanje otrokovih pravic na državni ravni je določeno, da se vprašanje otrokovih pravic v okviru na pravicah temelječega pristopa obravnava kot medsektorsko vprašanje. Dodatni instrumenti za ukrepanje so dokumenti sektorske politike.

4. Kljub celovitemu okviru instrumentov, norm in zavez v zvezi z otrokovimi pravicami in začetnemu napredku pri uresničevanju dogovorjenih ciljev je vsakdanje življenje milijonov otrok po vsem svetu v ostrem nasprotju s temi zavezami in cilji: otroci se še zmeraj borijo za preživetje, nimajo možnosti za kakovostno izobraževanje ter ustrezno zdravstveno in socialno varstvo, so žrtve najhujših oblik izkoriščanja dela otrok, spolnega izkoriščanja in zlorabe ter bolezni, oboroženih spopadov, različnih oblik nasilja, prisilnih porok in škodljivih tradicionalnih praks. Še zlasti so ogroženi otroci iz ranljivih skupin oziroma otroci, ki živijo v posebej težkih in nevarnih razmerah in so izpostavljeni diskriminaciji, marginalizaciji in izključenosti. Deklice so še dodatno ogrožene, zato jim je treba nameniti posebno pozornost.

Nadaljnje ukrepanje po posebnem zasedanju generalne skupščine ZN o otrocih (UNGASS), ki je potekalo leta 2002, in spremljanje dela Odbora za otrokove pravice dokazujeta, da izvajanje Konvencije o otrokovih pravicah še vedno ni zadovoljivo ter da številni časovno opredeljeni cilji UNGASS in mejniki, določeni v Razvojnih ciljih tisočletja, še zdaleč niso doseženi.

5. Da bi se odzvala na te razmere in omogočila odločnejše in bolj sistematično ukrepanje za pospešeno uveljavljanje otrokovih pravic v zunanjepolitičnem delovanju na področju človekovih pravic, se je EU odločila pripraviti smernice, ki bodo temelj za uveljavljanje in varstvo otrokovih pravic na svetovni ravni.

II Politični uvod: namen smernic

V "*Smernicah EU za uveljavljanje in varstvo otrokovih pravic*" (v nadaljnjem besedilu "smernice") EU poudarja pomen najpomembnejših mednarodnih in evropskih pravnih instrumentov, norm in pravil na področju človekovih pravic ter političnih zavez o uveljavljanju in varstvu otrokovih pravic, zlasti Splošne deklaracije o človekovih pravicah, Deklaracije o otrokovih pravicah, mednarodnih dogovorov o človekovih pravicah, Konvencije o otrokovih pravicah in o obeh izbirnih protokolov k tej konvenciji, Evropske konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin, statuta Mednarodnega kazenskega sodišča, deklaracije tisočletja za razvoj in razvojnih ciljev tisočletja, deklaracije in akcijskega načrta "Svet po meri otrok", ki sta bila sprejeta na izrednem zasedanju GSZN leta 2002, ter drugih instrumentov in norm, ki se nanašajo na otrokove pravice in so navedeni v prilogi II.

EU ponovno poudarja svojo odločenost, da se bo pri svojem zunanjepolitičnem delovanju na področju človekovih pravic prednostno posvetila nadzoru uveljavljanja in varstva VSEH otrokovih pravic – tj. pravic oseb, mlajših od 18 let –, ob upoštevanju koristi za otroke in spoštovanju njihove pravice do nediskriminacije in sodelovanja v procesu odločanja, kar temelji na načelih demokracije, enakosti, nediskriminacije, miru in socialne pravičnosti ter univerzalnosti, nedeljivosti, soodvisnosti in medsebojni povezanosti vseh človekovih pravic, vključno s pravico do razvoja.

Pri uresničevanju teh ciljev bo EU spodbujala izvajanje splošnih ukrepov iz teh smernic in posebnih ukrepov na prednostnih področjih, na podlagi izvedbenih strategij, o katerih se bo odločalo ločeno. S temi smernicami in s sprejetjem enotnega pristopa k uveljavljanju in varstvu otrokovih pravic bo EU dopolnila smernice o otrocih v oboroženih spopadih iz leta 2003, ki se bodo še naprej uporabljale za ukrepe na tem posebnem področju.

Namen smernic je zlasti:

- vprašanju otrokovih pravic nameniti pomembnejše mesto v mednarodni agendi ter pospeševati uveljavljanje in preprečevati kršenje otrokovih pravic po vsem svetu, zlasti na nacionalni ravni;
- poudariti zavezanost EU popolnemu uveljavljanju otrokovih pravic, kakor je določeno v ustreznih mednarodnih instrumentih, med katerimi so najpomembnejši Konvencija o otrokovih pravicah in izbirna protokola k tej konvenciji;
- poudariti, da so otrokove pravice neodtujljiv, sestavni in nedeljiv del splošnih človekovih pravic in da so vse pravice, ki jih priznava Konvencija o otrokovih pravicah, enako pomembne, čeprav je glede na posebne nacionalne okoliščine treba določiti prednostni vrstni red pri uresničevanju ukrepov za njihovo uveljavljanje;
- pospešiti postopek izvajanja Konvencije o otrokovih pravicah in izbirnih protokolov k tej konvenciji ter drugih mednarodnih in regionalnih instrumentov in norm v zvezi z otrokovimi pravicami;
- bolje ozvestiti javnost o ukrepih EU na področju uveljavljanja otrokovih pravic znotraj EU in v sodelovanju s tretjimi državami;
- podpirati vključevanje vprašanja otrokovih pravic v politiko in ukrepe EU in okrepiti zmogljivosti vseh ustreznih akterjev EU na področju otrokovih pravic;
- spodbujati medsebojno delovanje in okrepiti medinstitucionalno sodelovanje ter dopolniti ukrepe institucij EU, vključno s pobudami Evropske komisije o otrokovih pravicah;
- zagotoviti EU dodatno operativno orodje v političnih stikih s tretjimi državami in v okviru mednarodnih forumov na vseh področjih, ki so povezana z uveljavljanjem in varstvom otrokovih pravic.

III Operativne smernice

(A) Osnovna načela

EU si bo v povezavi s tretjimi državami in v okviru mednarodnih forumov zlasti prizadevala:

- dejavno podpirati – v okviru splošne zunanje politike EU na področju človekovih pravic, pa tudi razvoja ter vprašanja miru in varnosti – uresničevanje ciljev v zvezi z uveljavljanjem in varstvom otrokovih pravic ter vključevanje teh ciljev v druge zunanje politike EU, med drugim tudi s političnim dialogom, razvojnim sodelovanjem in humanitarno pomočjo ter v okviru pridružitvenega procesa;
- pri izvajanju teh ciljev uporabljati pristop, ki bo temeljil na spoštovanju človekovih pravic in splošnih načelih Konvencije o otrokovih pravicah, zlasti na načelih nediskriminacije, največjih koristi za otroka, sodelovanja otrok in njihovega preživetja ter razvoja;
- uveljavljati celovit pristop in s tem ponovno potrditi, da so otrokove pravice nedeljive, soodvisne in medsebojno povezane, ter hkrati posebno pozornost nameniti prednostnim področjem;
- pospeševati uveljavljanje in varstvo otrokovih pravic v skladu z ustreznimi mednarodnimi instrumenti in normami, zlasti s Konvencijo o otrokovih pravicah, s sprejetjem vseh potrebnih pravnih, upravnih in drugih ukrepov, zlasti medsektorskih, ki jih je Odbor za otrokove pravice opredelil kot "splošne izvedbene ukrepe"¹;
- okrepiti zmogljivosti "odgovornih" (držav in vlad), da bodo lahko izpolnjevali svoje obveznosti, ter "imetnikov pravic" (otrok), da bodo lahko uveljavljali svoje pravice in uživali v njih.

¹ Splošna pripomba 5 (2003)

(B) Cilji EU

- Opominjati in spodbujati tretje države, naj spoštujejo in izpolnjujejo pravne obveznosti in posebne zaveze na področju uveljavljanja in varstva otrokovih pravic, v skladu z mednarodnim pravom in s političnimi zavezami – zlasti obveznosti iz Konvencije o otrokovih pravicah ter izbirnih protokolov k tej konvenciji, izjave UNGASS in akcijskega načrta "Svet po meri otrok", izjave tisočletja in razvojnih ciljev tisočletja ter ustreznih določb dokumenta, sprejetega ob zaključku srečanja na svetovnem vrhu – ter podpirati njihova prizadevanja za spoštovanje teh obveznosti in zavez;
- ozaveščati javnost in si prizadevati za boljše razumevanje načel in določb v zvezi z otrokovimi pravicami, kakor so določene v Konvenciji o otrokovih pravicah in izbirnih protokolov k tej konvenciji ter drugih mednarodnih in regionalnih instrumentih in normah v zvezi z otrokovimi pravicami;
- dopolniti in okrepiti sedanja prizadevanja EU za uveljavljanje in varstvo otrokovih pravic s posebnimi ukrepi na prednostnih področjih v okviru večstranskih forumov in v odnosih s tretjimi državami;
- izboljšati usklajenost med dejavnostmi držav članic in splošnim zunanje-političnim delovanjem Evropske unije na področju otrokovih pravic.

(C) Operativna orodja EU za ukrepanje v odnosih s tretjimi državami

EU lahko pri uresničevanju navedenih ciljev uporabi zlasti naslednja orodja za ukrepanje:

- **politični dialog** (tj. vključitev vprašanja otrokovih pravic na dnevni red sestankov in razprav mednarodnih in regionalnih organizacij ter srečanja na vseh ravneh sodelovanja s tretjimi državami, vključno s sestanki na ministrski ravni, sejami skupnih odborov, uradnimi dialogi, ki jih vodijo predsedstvo Sveta, trojka, vodje misij ali Komisija), katerega cilji so zlasti:
 - ozaveščati javnost o otrokovih pravicah ter mednarodnih normah in pravilih o njihovem uveljavljanju in varstvu;
 - spodbujati ratifikacijo in učinkovito izvajanje ustreznih mednarodnih instrumentov o otrokovih pravicah;
 - prizadevati si za zakonodajno reformo, ki bo zagotovila skladnost nacionalnih zakonodaj z mednarodnimi normami in pravili o otrokovih pravicah;
 - spodbujati razvoj neodvisnih nacionalnih institucij za uveljavljanje in varstvo otrokovih pravic, v skladu s pariškimi načeli;
 - prizadevati si za učinkovito usklajevanje medsektorskih dejavnosti in ukrepov, ki jih izvajajo nacionalni in subnacionalni organi, in dodeljevanje ustreznih sredstev, da se zagotovi uveljavljanje in varstvo otrokovih pravic;
 - razviti kazalnike, ki bodo prikazovali položaj otrok, in izvesti presojo vpliva na otroke na področju uveljavljanja in varstva otrokovih pravic;
 - spodbujati civilno družbo, da se vključi v dejavnosti na področju uveljavljanja in varstva otrokovih pravic;

- spodbujati sodelovanje otrok v postopku odločanja na področju uveljavljanja in varstva otrokovih pravic;
- **ukrepe** (po potrebi v povezavi z javnimi izjavami) za odziv na aktualna vprašanja, ki vplivajo na uveljavljanje in varstvo otrokovih pravic, zlasti z namenom opozarjanja tretjih držav, naj sprejmejo učinkovite ukrepe za uveljavljanje in varstvo otrokovih pravic, pri čemer je treba upoštevati zaključne ugotovitve Odbora za otrokove pravice in drugih organov, ki so pristojni za spremljanje izvajanja pogodb, na podlogi informacij, ki jih posredujejo agencije ZN, regionalne organizacije, neodvisne nacionalne institucije in organizacije civilne družbe;
- **dvo- in večstransko sodelovanje**, ki vključuje naslednje ukrepe:
- okrepitev razvojnih programov in programov humanitarne pomoči, ki bodo usmerjeni na otrokove pravice;
 - uvrstitev vprašanja otrokovih pravic v trgovinska pogajanja, razprave o načrtovanju programov, strateške dokumente posameznih držav, pogovore o razvojnih ciljih in nacionalne akcijske načrte za otroke, kakor je bilo predvideno v okviru UNGASS;
 - uporabo dvostranskega financiranja in sredstev Skupnosti ter programov razvojnega sodelovanja za financiranje projektov v zvezi z uveljavljanjem otrokovih pravic;
 - prizadevanja za boljšo usklajenost med dejavnostmi držav članic in splošnim zunanje-političnim delovanjem Evropske unije na področju otrokovih pravic, zlasti na prednostnih področjih;
 - okrepitev nacionalnih struktur in institucij, prizadevanja za zakonodajno reformo v skladu z ustreznimi mednarodnimi standardi ter razvoj neodvisnih institucij za otrokove pravice v skladu s pariškimi načeli;

- razvoj kazalnikov, ki bodo prikazovali položaj otrok, in izvedbo presoje vpliva na otroke;
 - spodbujanje vključevanja civilne družbe in sodelovanja otrok.
- **Razvoj partnerstev in boljše usklajevanje z mednarodnimi zainteresiranimi stranmi**, kot so:
- ZN in zlasti mehanizmi ZN za človekove pravice, ter posebni postopki in organi za spremljanje izvajanja pogodb v zvezi s človekovimi pravicami, zlasti Odbor za otrokove pravice;
 - organizacije ZN, predvsem UNICEF, OHCHR, ILO, WHO in UNFPA;
 - regionalne organizacije, predvsem Svet Evrope in OVSE;
 - Evropski forum za otrokove pravice;
 - javno-zasebna partnerstva in raziskovalne institucije;
 - civilna družba in mednarodne finančne institucije.

(D) Izvajanje

(i) Splošni ukrepi za krepitev otrokovih pravic

EU se načeloma še naprej zavzema za enakopravno uveljavljanje in varstvo otrokovih pravic. Zato bo nadaljevala z zunanjepolitičnimi prizadevanji na področju človekovih pravic in jih še okrepila in sicer v okviru večstranskih forumov in v odnosih s tretjimi državami, ki jih bo spodbujala, naj:

(a) spoštujejo in izvajajo mednarodne norme in pravila ter sodelujejo v mednarodnih mehanizmih in pri postopkih za človekove pravice, zlasti tako, da:

- pristopijo k ustreznim mednarodnim instrumentom in normam za uveljavljanje in varstvo otrokovih pravic, jih spoštujejo in si prizadevajo za njihovo učinkovito izvajanje; med te instrumente spadajo zlasti Konvencija o otrokovih pravicah in izvirna protokola k tej konvenciji, konvenciji Mednarodne organizacije za delo (ILO) št. 138 in 182, Konvencija o statusu beguncev in protokol k tej konvenciji, Konvencija o pravicah invalidnih oseb in Rimski statut Mednarodnega kazenskega sodišča;
- ravnaajo v skladu z zahtevami za varnostne ukrepe, sodne odločitve, sklepe in priporočila mednarodnih organov za uveljavljanje človekovih pravic, med drugim tudi Odbora za otrokove pravice;
- sodelujejo v ustreznih mehanizmih in pri postopkih ZN za človekove pravice ter v tematskih in nacionalnih mehanizmih, zlasti tistih s področja uveljavljanja in varstva otrokovih pravic;
- sodelujejo v ustreznih mehanizmih Sveta Evrope in delujejo v skladu z odločitvami Evropskega sodišča za človekove pravice;
- sodelujejo v regionalnih mehanizmih pri uveljavljanju in varstvu otrokovih pravic ter spremljanju napredka.

(b) *krepijo svoje zmogljivosti za uveljavljanje in varstvo otrokovih pravic na nacionalni ravni, zlasti tako, da*

- podpirajo razvoj celovitih nacionalnih načrtov ali strategij za uveljavljanje in varstvo otrokovih pravic;
- podpirajo razvoj in krepitev vladnih mehanizmov za usklajevanje nacionalnih ukrepov za uveljavljanje in varstvo otrokovih pravic na nacionalni in subnacionalni ravni.

(c) *izboljšajo postopke in strukture za spremljanje, zlasti tako, da:*

- dopolnjujejo zbirke podatkov in izboljšajo sisteme nadzora ter razvijejo kazalnike za zbiranje, analizo in spodbujanje razširjanja razčlenjenih podatkov o otrokovih pravicah;
- spodbujajo raziskave v zvezi z otrokovimi pravicami ter v raziskave in spremljanje vključijo otroke;
- razvijejo zmogljivosti za opazovanje, kar med drugim tudi pomeni, da ustanovijo neodvisne nacionalne institucije za otrokove pravice, kot so varuhi pravic;
- spodbujajo udeležbo civilne družbe.

(d) si prizadevajo pridobiti sredstva za uveljavljanje in varstvo otrokovih pravic, zlasti tako, da:

- podpirajo razvoj in uporabljajo orodja za vključitev vprašanja otrok v proračunske postopke na nacionalni in subnacionalni ravni, tudi v okviru mednarodnega sodelovanja;
- si prizadevajo ocenjevati vpliv ekonomskih in socialnih politik na otroke.

(e) si prizadevajo za zakonodajno reformo na področju uveljavljanja in varstva otrokovih pravic, zlasti tako, da:

- spodbujajo in podpirajo uveljavljanje in pregled nacionalne zakonodaje, da se zagotovi skladnost z ustreznimi mednarodnimi normami in pravili o otrokovih pravicah, zlasti s Konvencijo o otrokovih pravicah in izbirnima protokoloma k tej konvenciji;
- spodbujajo in podpirajo krepitev zmogljivosti organov kazenskega pregona za preiskavo kršenja otrokovih pravic in razvoj otrokom prijaznih postopkov preiskave in pregona kaznivih dejanj kršitve otrokovih pravic.

(f) se borijo proti kršenju otrokovih pravic in ga preprečujejo, zlasti tako da:

- vključijo prepoved kršenja otrokovih pravic in zlorabe otrok v zakonodajo, tudi v kazensko zakonodajo, in odpravijo nekaznovanje v primeru kršitev otrokovih pravic;
- na najvišji ravni obsodijo vse oblike kršitev otrokovih pravic in jih v kazenski zakonodaji opredelijo kot kazniva dejanja;

- sprejmejo učinkovite zakonodajne, upravne, pravosodne in druge ukrepe za preprečevanje kršitev otrokovih pravic, za katere je pristojna država, in se borijo proti nekaznovanju v primeru takšnih kršitev;
- vzpostavijo domača pravna jamstva za uveljavljanje in varstvo otrokovih pravic;
- zagotovijo učinkovito usposabljanje za organe kazenskega pregona in druge strokovnjake, ki delajo z otroki ali za njih, da se zagotovi varstvo otrokovih pravic in skladnost z mednarodnimi normami in instrumenti;
- zagotovijo programe za okrevanje in rehabilitacijo otrok, ki so bili žrtve kršitev pravic, in njihovo ponovno vključevanje v družbo.

(g) omogočijo in olajšajo otrokom učinkovitejše sodelovanje pri odločanju in izvajanju politik, ki jih zadevajo;

(h) okrepijo zmogljivosti družin in drugih skrbnikov, da bodo lahko v celoti izvajali svoje naloge v zvezi z varstvom otrokovih pravic;

(i) podpirajo razvoj programov za ozaveščanje javnosti o otrokovih pravicah, zlasti tako, da:

- podpirajo kampanje za ozaveščanje javnosti o otrokovih pravicah in zagotovijo njihovo uveljavljanje in varstvo;
- si prizadevajo za vključevanje otrokovih pravic v šolske programe in programe poklicnega usposabljanja na vseh s tem povezanih področjih.

(ii) Posebni ukrepi za krepitev otrokovih pravic na prednostnih področjih

V splošni okvir teh smernic so vključeni tudi posebni ukrepi na prednostnih področjih, ki so skladni s temi smernicami in bodo izvajani na podlagi posebnih izvedbenih strategij. Da bo lahko EU sčasoma učinkoviteje obravnavala različne sklope otrokovih pravic, bo Delovna skupina sveta za človekove pravice (COHOM) izbrala prednostno področje, in sicer za obdobje dveh let, nato pa bo pripravljena ustrezna izvedbena strategija. Prednostno področje se bo redno pregledovalo, mogoče ga bo tudi spremeniti. Prvo takšno prednostno področje bodo "vse oblike nasilja nad otroki", izvedbena strategija zanj je priložena temu dokumentu (priloga I).

(iii) Vloga delovnih skupin Sveta

Delovna skupina za človekove pravice Sveta (COHOM) bo v skladu s svojimi nalogami ter usklajeno in v tesnem sodelovanju z drugimi pristojnimi delovnimi skupinami Sveta preverjala izvajanje in upoštevanje smernic o uveljavljanju in varstvu otrokovih pravic. Med drugim bo:

- spodbujala vključevanje vprašanja uveljavljanja in varstva otrokovih pravic v ustrezne politike in ukrepe EU;
- v ustreznih časovnih razmikih pregledovala izvajanje teh smernic na *ad hoc* sestankih;
- preko Političnega in varnostnega odbora in Coreperja poročala Svetu o napredku pri izvajanju smernic.

(iv) Neuradna platforma za izmenjavo mnenj z zunanjimi tretjimi stranmi

Pri izvajanju teh smernic lahko člani COHOM po potrebi neuradno izmenjujejo mnenja z zunanjimi tretjimi stranmi, zlasti z nevladnimi in mednarodnimi organizacijami. V polni meri sodeluje tudi Komisija. Pri tem je treba spoštovati Sklep Sveta 2001/264/ES z dne 19. marca 2001 o predpisih o varovanju tajnosti.¹

(E) Spremljanje in poročanje

Glede na to, da te smernice zajemajo zelo široko področje, si bo EU pri njihovem spremljanju in izvajanju prizadevala v čim večji meri izkoristiti strokovno znanje in tesno sodelovati z ustreznimi akterji izven EU, zlasti z organi ZN in v njihovih mehanizmih, pri posebnih postopkih, z organi za spremljanje izvajanja pogodb, zlasti z Odborom za otrokove pravice, organizacijami ZN, zlasti OHCHR, UNICEF, WHO, UNDP, ILO in UNFPA ter s civilno družbo.

(F) Vrednotenje

Delovna skupina za človekove pravice (COHOM) bo:

- vsaki dve leti po sprejetju pregledala smernice in izvedbeno strategijo;
- pri prvem pregledu smernic obravnavala predvsem doseženi napredek pri izvajanju in predloge za dodatno izboljšanje; odločala bo tudi o tem, ali je treba prednostno področje v obdobju do naslednjega pregleda obdržati ali spremeniti; o svojih ugotovitvah bo poročala Svetu;

¹ Referenca: UL L 101, 11.4.2001, str. 1.

- v prvem pregledu obravnavala predvsem izvedbeno strategijo pilotnega programa in napredek, dosežen pri razvoju državnih strategij;
 - poskušala opredeliti druge načine sodelovanja z ZN in regionalnimi medvladnimi ter nevladnimi organizacijami in z drugimi akterji pri izvajanju in spremljanju izvajanja teh smernic; svoje ugotovitve in po potrebi predloge bo posredovala Coreperju ali Svetu;
 - spodbujala in načrtovala nadaljnje vključevanje vprašanja uveljavljanja in varstva otrokovih pravic v ustrezne politike EU ter na regionalne in multilateralne forume; hkrati bo dejavno razširjala te smernice in spodbujala njihovo izvajanje v državah članicah ter v okviru Evropske komisije in Evropskega parlamenta.
-

Izvedbena strategija za prednostno področje "vse oblike nasilja nad otroki"**I Uvod**

Da bi omogočili posebne ukrepe pri izvajanju smernic EU za uveljavljanje in varstvo otrokovih pravic, je bilo kot njihovo prvo prednostno področje izbrano področje "vse oblike nasilja nad otroki".

Pri nasilju nad otroki, ki ni omejeno le na posamezno kulturo, socialni status, izobrazbo, dohodek in narodnost, gre za posebej široko razširjeno kršitev pravic otrok, ki ogroža tudi njihove razvojne potrebe. Otroci vseh starosti po vsem svetu morajo še vedno živeti z različnimi oblikami nasilja – od fizičnega, psihičnega, psihološkega in spolnega nasilja do mučenja in drugih vrst krutega, nečloveškega ali ponižujočega ravnanja, zlorabe in izkoriščanja, jemanja za talce, nasilja v družini, trgovine z otroki in njihovimi organi, pedofilije, otroške prostitucije, otroške pornografije, otroškega spolnega turizma, nasilja, ki ga povzročajo tolpe, škodljivih tradicionalnih praks v vseh okoliščinah ter telesnega kaznovanja v šolah. Po uradnih ocenah je bilo na primer v letu 2002 okrog 150 milijonov deklic in 73 milijonov dečkov, mlajših od 18 let, prisiljenih v spolne odnose oziroma so bili žrtve drugih oblik spolnega nasilja. Za 100 do 140 milijonov deklic in žensk po vsem svetu se domneva, da so bile izpostavljene takšni ali drugačni obliki pohabljanja ženskih spolnih organov z rezanjem. Še v letu 2004 je 126 milijonov otrok moralo opravljati nevarno delo.

Čeprav se posledice, ki jih ima nasilje nad otroki, lahko razlikujejo glede na to, za kakšne vrste nasilja in kako resno nasilje gre, so v večini primerov hude in škodljive, pa naj gre za kratko- ali dolgoročne posledice. Otroci zaradi svoje ranljivosti in odvisnosti od odraslih potrebujejo posebno pozornost in odločno mednarodno ukrepanje, da bi jih tako zaščitili pred vsemi oblikami nasilja.

II Cilji

Da bi okrepila in spodbudila zaščito otrok pred vsemi oblikami nasilja, bo EU uporabila dvojno strategijo, ki temelji na študiji generalnega sekretarja ZN o nasilju nad otroki na globalni ravni:

- I. poudariti globalne značilnosti vprašanja nasilja nad otroki, saj to zadeva ves svet, in po možnosti spodbuditi ves svet, da podpre priporočila iz študije generalnega sekretarja ZN, zlasti na ustreznih forumih ZN;*
- II: podpreti ukrepe za preprečevanje vseh oblik nasilja nad otroki in boj proti njim v posameznih državah, in pri tem upoštevati različne oblike nasilja nad otroki v različnih državah in regijah sveta.*

III Operativni del

EU bo v podporo navedenim ciljem ukrepala na naslednjih področjih:

- (i) podpora študiji generalnega sekretarja ZN o nasilju nad otroki kot globalnemu referenčnemu dokumentu za preprečevanje vseh oblik nasilja nad otroki in boj proti njim*

Predlagani ukrepi:

- EU naj na zadevnih forumih ZN ter mednarodnih in regionalnih forumih javno podpre študijo in ugotovitve *generalnega sekretarja* ter spodbuja nadaljnje ukrepanje in izvajanje priporočil iz študije;

- EU naj na Generalni skupščini ZN posebej podpre dodelitev mandata posebnemu predstavniku ZN za vprašanje nasilja nad otroki, v skladu s priporočilom iz študije *generalnega sekretarja ZN o nasilju nad otroki*;
- EU naj se tudi v dvostranskih stikih s tretjimi državami sklicuje na **priporočila** iz študije *generalnega sekretarja ZN o nasilju nad otroki* ter na celoten dokument kot odločilni referenčni dokument za ukrepanje EU proti nasilju nad otroki.

(ii) **podpora ratifikaciji in učinkovitemu izvajanju mednarodnih instrumentov za človekove pravice, povezanih z bojem proti nasilju nad otroki**, zlasti Konvencije o otrokovih pravicah in izbirnih protokolov k tej konvenciji, Konvencije proti mučenju in drugim krutim, nečloveškim ali poniževalnim kaznim ali ravnanju ter izbirnega protokola k tej konvenciji, Rimskega statuta Mednarodnega kazenskega sodišča, Konvencije o odpravi vseh oblik diskriminacije žensk in izbirnega protokola k tej konvenciji, konvencij Mednarodne organizacije dela (ILO) št. 138 in 182, Konvencije ZN proti mednarodnemu organiziranemu kriminalu ter Protokola za preprečevanje, zatiranje in kaznovanje trgovine z ljudmi, zlasti ženskami in otroki, ki dopolnjuje Konvencijo Združenih narodov proti mednarodnemu organiziranemu kriminalu

Predlagani ukrepi:

- EU naj naznani, da je zaželeno, da se vse države, ki še niso ratificirale obeh izbirnih protokolov h Konvenciji o otrokovih pravicah, bolj potrudijo, da bi zaključile postopek ratifikacije in **spodbujale učinkovito** izvajanje teh izbirnih protokolov;

- EU naj okrepi prizadevanja, da bi na mednarodnih forumih o človekovih pravicah, po potrebi pa tudi v dvostranskih stikih s tretjimi državami, spodbudila **ratifikacijo** Konvencije o otrokovih pravicah, izbirnih protokolov k tej konvenciji ter drugih mednarodnih in regionalnih instrumentov, povezanih z vprašanjem nasilja nad otroki;
- EU naj na mednarodnih in regionalnih forumih o človekovih pravicah pa tudi v dvostranskih stikih s tretjimi državami posebno pozornost posveti spodbujanju **učinkovitega izvajanja** določb Konvencije o otrokovih pravicah in izbirnih protokolov k tej konvenciji, izvajanju drugih ustreznih mednarodnih in regionalnih norm in standardov ter spodbujanju učinkovitega nadaljnega ukrepanja in izvajanja ustreznih političnih zavez; pri tem gre zlasti za izide in cilje 27. posebnega zasedanja Generalne skupščine, posvečenega spodbujanju pravic otrok (UNGASS), ter časovno omejen akcijski načrt s tega zasedanja, "Svet po meri otrok", iz leta 2002, določbe iz deklaracije tisočletja ter časovno omejenih razvojnih ciljev tisočletja pa tudi zaključni dokument, sprejet na svetovnem vrhu leta 2005.

(iii) razvoj strategij za preprečevanje vseh oblik nasilja nad otroki in boj proti njim v posameznih državah

EU bo razvila *strategije za posamezne države* za usmerjeno delovanje v tretjih državah, in s tem v vsaki državi s posebnimi ukrepi dopolnila svoje delovanje na svetovni ravni v boju proti vsem oblikam nasilja nad otroki; pri tem bo upoštevala prevladujoče oblike nasilja v državah in regijah po svetu, pa tudi tiste vidike tega nasilja nad otroki, ki so vezani na spol:

- (a) EU bo najprej pripravila celovito oceno stanja v posameznih državah glede nasilja nad otroki, s čimer bo zastavljena podlaga za razvoj navedenih strategij. Takšna ocena bi morala v največji možni meri temeljiti na gradivu, ki je bilo že prej pripravljeno zlasti v okviru UNICEF in posebnih mehanizmov ZN, gradivu iz vladnih virov ter na obstoječem gradivu zadevnih akterjev civilne družbe.

(b) Na podlagi takšnih celovitih ocen ter ob upoštevanju priporočil iz študije generalnega sekretarja ZN o nasilju nad otroki in po potrebi zaključnih ugotovitev Odbora o otrokovih pravicah ter drugih ustreznih organov za spremljanje izvajanja pogodb v zvezi s človekovimi pravicami, vključno z ustreznimi informacijami zainteresiranih strani, zlasti organizacij ZN, kot so OHCHR, UNICEF, WHO, ILO in UNFPA, regionalnih organizacij in organizacij civilne družbe, **bi strategije za posamezne države lahko vključevale naslednje elemente:**

- podporo hitri **ratifikaciji** Konvencije o otrokovih pravicah in izbirnih protokolov k tej konvenciji ter drugih mednarodnih in regionalnih instrumentov in standardov v zvezi s človekovimi pravicami, da bi tako preprečili in upoštevali vse oblike nasilja nad otroki;
- podporo **umiku pridržkov** glede Konvencije o otrokovih pravicah in izbirnih protokolov k tej konvenciji, ki niso skladni z namenom in ciljem Konvencije in izbirnih protokolov k tej konvenciji ali so kako drugače v nasprotju z mednarodnim pravom;
- podporo **učinkovitemu izvajanju Konvencije** o otrokovih pravicah in izbirnih protokolov k tej konvenciji ter po potrebi drugih regionalnih in mednarodnih instrumentov in standardov v zvezi s človekovimi pravicami ter nadaljnjemu ukrepanju in izvajanju političnih zavez, ki so posebnega pomena za boj proti nasilju nad otroki;
- podpora in pomoč zakonodajni reformi, s katero se zagotovi vključitev prepovedi vseh oblik nasilja nad otroki v nacionalno zakonodajo in boj proti nekaznovanosti;
- spodbudo in pomoč pri vzpostavitvi **neodvisnega nadzora na nacionalni ravni** ter otrokom primernih **mehanizmov** za poročanje in **pritožbe** in postopkov za primere nasilja, ob hkratnem razvoju ustreznih otrokom primernih postopkov in služb za pomoč;

- podporo in pomoč **dejavni vključitvi otrok** v razvoj ter izvajanje sistemov in mehanizmov nadzora;
- podporo in pomoč vzpostavitvi **neodvisnih nacionalnih institucij**, ki bi spodbujale preprečevanje vseh oblik nasilja nad otroki in boj proti njim;
- podporo in pomoč **razvoju nacionalnih strategij, akcijskih načrtov in politik** v zvezi z nasiljem nad otroki, ki med drugim spodbujajo nenasilne vrednote in ozaveščanje, predvsem pa preprečujejo nasilje, in pri tem vprašanje obravnavajo tudi z vidika spola; tej podpori sledi ustrezna dodelitev zahtevanih sredstev;
- spodbudo in pomoč razvoju in **zbiranju podatkov na nacionalni ravni**, izvajanju analize in obveščanju ter podporo ustreznim raziskovalnim pobudam;
- podporo in pomoč **ukrepom za razvoj zmogljivosti** za tiste, ki delajo z otroci oziroma zanje, da bi jih lahko bolje zavarovali pred nasiljem, ter preprečili in odkrili vse oblike nasilja nad otroki in se nanje odzvali;
- podporo in pomoč pri zagotavljanju **storitev, ki bi bile otrokom prijazne, za okrevanje žrtev in njihovo ponovno vključitev v družbo**, zaradi razvoja mehanizmov za preprečevanje ter otrokom prijaznih pravosodnih sistemov za mladoletnike;
- podporo in pomoč pri **vzpostavitvi mehanizmov odgovornosti** za odpravo prakse nekaznovanja in kaznovanje krivcev za nasilje nad otroki.

- (c) Delovna skupina za človekove pravice Sveta (COHOM) bo najprej odločila, za katere države so potrebni posebni ukrepi, nato pa ustrezno ravnala, da se pripravijo ocene in opredelijo osnutki **strategij za posamezne države**, v katerih bodo navedene posebej pomembne oblike nasilja nad otroki ter konkretni predlogi o tem, kako to nasilje obvladati.

COHOM bo predložila te osnutke strategij za posamezne države vodjem misij EU v zadevnih državah, od katerih se pričakujejo dodatne informacije, ocena in odobritev na lokalni ravni. Nato bo COHOM sprejela strategije za države in jih začela izvajati.

- (d) V uvodni fazi izvajanja smernic bo vzpostavljen **pilotni program**, s katerim naj bi pospešili konkretne ukrepe EU glede nasilja nad otroki v različnih delih sveta ter ukrepanje EU usmerili na največ deset držav iz različnih regij, v skladu z opredelitvami iz študije ZN o nasilju nad otroki. EU bi pri izbiri držav za pilotni program lahko upoštevala zlasti države, s katerimi že sodeluje v dialogih oziroma pri posvetovanjih o človekovih pravicah; to bi ji omogočilo, da vanje že od začetka in sistematično vključi tudi vprašanje nasilja nad otroki.

(iv) sodelovanje z drugimi zadevnimi akterji

EU si bo – da bi v kar največji meri izkoristila strokovno znanje, ki je na razpolago – pri boju proti nasilju nad otroki načeloma prizadevala predvsem za sodelovanje z akterji izven EU, zlasti z:

- ustreznimi mehanizmi ZN, predvsem s posebnimi postopki in organi za spremljanje izvajanja pogodb v zvezi s človekovimi pravicami oziroma z Odborom o otrokovih pravicah;
- organizacijami ZN, predvsem OHCHR, UNICEF, WHO, UNDP, ILO in UNFPA;
- drugimi mednarodnimi organizacijami, predvsem s Svetom Evrope;
- z mednarodnimi, vladnimi in nevladnimi organizacijami, ki si na lokalni ravni prizadevajo za zaščito otrok, vključno z mrežami za zaščito otrok.

EU bo v ta namen **okrepila obstoječa partnerstva**, zlasti z ZN, s Svetom Evrope¹ in OVSE, in predvsem v povezavi z raziskavami in sistematičnim zbiranjem podatkov, izvajanjem analiz in obveščanjem ter pri oblikovanju ustreznih strategij odziva v posameznih državah; preučila bo tudi možnost **oblikovanja novih partnerstev** z drugimi morebitnimi zavezniki, kot so javno-zasebna partnerstva, akademske ustanove, organizacije civilne družbe in mednarodne finančne ustanove.

(v) Spremljanje in poročanje

COHOM bo sprejela ustrezne ukrepe za spremljanje doseženega napredka v okviru strategij za posamezne države.

¹ Glej Memorandum o soglasju med Svetom Evrope in Evropsko unijo, z dne 10. maja 2007, zlasti člen 21 – CM(2007)74.

V državah, ki spadajo v okvir strategij za posamezne države v zvezi z nasiljem nad otroki, bi morali vodje misij EU to tematiko vključiti v svoja redna poročila o spoštovanju človekovih pravic, po potrebi pa poročati tudi *ad hoc* o dogajanju na tem področju.

Spremljanje razvoja dogodkov v zvezi z nasiljem nad otroki pa ne bo temeljilo le na poročilih in drugih zadevnih informacijah iz virov EU, pač pa tudi na drugih zanesljivih informacijah, zlasti s strani mehanizmov in organizacij ZN, predvsem organov za spremljanje izvajanja pogodb oziroma Odbora za otrokove pravice in UNICEF-a.

Poleg tega bodo upoštevane tudi ustrezne organizacij civilne družbe in mreže za zaščito otrok. Kjer je to le mogoče, bi bilo treba zagotoviti, da v postopkih spremljanja sodelujejo tudi otroci.

IV Orodja EU za ukrepanje

Poleg tega, da bo vprašanje nasilja nad otroci po potrebi vključila v politične dialoge in mu posvetila demarše, bo EU predvsem ocenila, kakšne so možnosti, da se v podporo posebnim ukrepom za boj proti nasilju nad otroki po potrebi uporabijo dvostranska sredstva in *sredstva Skupnosti*, tako kot je to predvideno v teh smernicah in njihovi izvedbeni strategiji.

V Vrednotenje

COHOM will carry out a first review of the Implementation Strategy two years after the adoption of these Guidelines, focussing on the pilot programme and the process of the development of country strategies. COHOM bo izvedbeno strategijo prvič pregledala dve leti po sprejetju teh smernic in se pri tem osredotočila na pilotni program ter proces razvoja strategij za posamezne države. In this review, COHOM will also examine whether the Priority Area "All Forms of Violence against Children" should be maintained until the next regular review or changed. Pri tem pregledu bo COHOM preučila tudi, ali naj se prednostno področje "vse oblike nasilja nad otroki" ohrani do naslednjega pregleda ali ga je treba spremeniti.

**Nepopoln seznam mednarodnih norm, standardov in načel, na katere se EU lahko sklicuje v
odnosih s tretjimi državami v povezavi s spodbujanjem in varstvom
otrokovih pravic**

I. Instrumenti ZN o človekovih pravicah

(a) Pogodbe in protokoli

Konvencija o otrokovih pravicah (CRC), 1989

Izbirni protokol glede prodaje otrok, otroške prostitucije in otroške pornografije, 2000

Izbirni protokol glede udeležbe otrok v oboroženih spopadih, 2000

Mednarodni pakt o državljanskih in političnih pravicah, 1966

Izbirni protokol k Mednarodnemu paktu o državljanskih in političnih pravicah, 1966

Drugi izbirni protokol k Mednarodnemu paktu o državljanskih in političnih pravicah, katerega namen je odprava smrtne kazni, 1989

Mednarodni pakt o ekonomskih, socialnih in kulturnih pravicah, 1966

Mednarodna konvencija o odpravi vseh oblik rasne diskriminacije, 1965

Konvencija o odpravi vseh oblik diskriminacije žensk, 1979

Izbirni protokol h Konvenciji o odpravi vseh oblik diskriminacije žensk, 1999

Mednarodna konvencija o varstvu pravic vseh delavcev migrantov in članov njihovih družin, 1990

Konvencija o statusu beguncev, 1951

Protokol o statusu beguncev, 1966

Konvencija o zmanjšanju števila oseb brez državljanstva, 1961

Konvencija proti mučenju in drugim krutim, nečloveškim ali poniževalnim kaznim ali ravnanju, 1984

Izbirni protokol h Konvenciji proti mučenju in drugim krutim, nečloveškim ali poniževalnim kaznim ali ravnanju, 2002

(b) Izjave

Splošna deklaracija o človekovih pravicah, 1948

Deklaracija tisočletja Združenih narodov, 2000

Izjava in akcijski načrt o svetu po meri otrok, 2002

Izjava Svetovne konference proti rasizmu, diskriminaciji, ksenofobiji in s tem povezani nestrpnosti (Deklaracija iz Durbana), 2001

Pariške zaveze za varstvo otrok pred nezakonitim novačenjem v oborožene sile ali skupine ali njihovim izkoriščanjem (pariške zaveze), 2007

(c) Načela, pravila, smernice in drugi normativni instrumenti

Standardna minimalna pravila ZN o kazenskem pravosodju za mladoletnike (Pekinška pravila), 1985

Pravila ZN za zaščito mladoletnih prestopnikov, ki jim je bila odvzeta prostost (Havanska pravila), 1990

Smernice ZN za preprečevanje mladoletniškega prestopništva (Rijadske smernice), 1990

Temeljna načela o uporabi restorativne pravičnosti v kazenskih zadevah, 2002

Smernice o pravičnosti v zadevah v zvezi z otroki, žrtvami in pričami kriminalnih dejanj, 2005

Vodilna načela o notranji razseljenosti (Dengova načela), 1998

Izjava o socialnih in pravnih načelih o varstvu in dobrobiti otrok, s posebnim poudarkom na namestitvi v rejniške družine in posvojitvah doma ali v tujini, 1986

Načela in smernice o otrocih, ki sodelujejo v oboroženih silah ali skupinah (Pariška načela), 2007

II. Mednarodne konvencije o pravicah delavcev

Konvencija št. 138 o minimalni starosti za zaposlitev, 1973

Konvencija št. 182 o prepovedi najhujših oblik dela otrok in takojšnjem ukrepanju za njihovo odpravo, 1999

Konvencija št. 169 o domorodnih ljudstvih in pripadnikih plemen v neodvisnih državah, 1989

III. Instrumenti mednarodnega humanitarnega prava

Ženevske konvencije, zlasti Konvencija IV o zaščiti civilnih oseb v času vojne, 1949

Protokol I k ženevskim konvencijam o zaščiti žrtev mednarodnih oboroženih spopadov, 1967

Protokol II k ženevskim konvencijam o zaščiti žrtev mednarodnih oboroženih spopadov, 1967

Konvencija o prepovedi uporabe, kopičenja zalog, proizvodnje in prenosa protipehotnih min in o njihovem uničenju (Ottawska pogodba), 1997

IV. Instrumenti mednarodnega kazenskega prava

Statut Mednarodnega kazenskega sodišča (Rimski statut), 1998

Protokol za preprečevanje, zatiranje in kaznovanje trgovine z ljudmi, zlasti ženskami in otroki, ki dopolnjuje Konvencijo ZN proti mednarodnemu organiziranemu kriminalu, 2000

V. Instrumenti mednarodnega zasebnega prava

Haaška konvencija o civilnopravnih vidikih mednarodne ugrabitve otrok, 1980

Haaška konvencija o varstvu otrok in sodelovanju pri meddržavnih posvojitvah, 1993

VI. Evropski instrumenti o človekovih pravicah

Listina o temeljnih pravicah Evropske unije (zlasti člen 24 o pravicah otrok)

Konvencija o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin, 1950

Evropska socialna listina, 1961

Evropska konvencija o uresničevanju otrokovih pravic, 1996

Evropska konvencija o preprečevanju mučenja in nečloveškega ali poniževalnega ravnanja ali kaznovanja, 1987

Pogodba o Evropski uniji (člen 11), 1992

Evropsko soglasje o razvoju:

Del I – EU

(zlasti odstavka 5 in 7)

Del II – ES (zlasti odstavki 97, 101 in 103)

Instrumenti in drugi ukrepi Skupnosti:

- julij 2006: sprejetje sporočila Komisije EU *"Strategiji EU o otrokovih pravicah naproti"* kot dela širšega, dolgoročnega "Pakta za otroka" EU zaradi spodbujanja pravic otrok v notranji in zunanji politiki EU;
- junij 2007: ustanovitev *evropskega foruma za otrokove pravice*;
- skorajšnji *akcijski načrt Komisije za pravice otrok v okviru zunanjepolitičnega delovanja Evropske unije*;

- 2007: sporočilo Komisije "*K evropskemu soglasju glede humanitarne pomoči*", v katerem poziva k spoštovanju mednarodnega prava pri zagotavljanju humanitarne pomoči.

VII. Afriški regionalni instrumenti v zvezi s človekovimi pravicami

Afriška listina o človekovih pravicah in pravicah narodov, 1981

Protokol k Afriški listini o človekovih pravicah in pravicah narodov o pravicah žensk v Afriki, 2000

Afriška listina o pravicah in zaščiti otrok, 1990

VIII. Medameriški regionalni instrumenti

Ameriška konvencija o človekovih pravicah, 1969

Dodatni protokol k Ameriški konvenciji o človekovih pravicah na področju ekonomskih, socialnih in kulturnih pravic (Protokol iz San Salvadorja), 1988

Medameriška konvencija o preprečevanju, kaznovanju in izkoreninjenju nasilja nad ženskami, 1994

Medameriška konvencija o mednarodni trgovini z mladoletnimi osebami, 1994

Medameriška konvencija o mednarodnem vračanju otrok, 1989